

Gotovo sav svoj život proveo je Šolohov na Donu, živjeli sa kozacima. Stoga nije neobično što je Don s kozacima glavna tema njegovog književnog stvaralaštva. Svojevrsna prethodnica Tihom Donu bile su Šolohovljeve "Donske pripovijesti". Vec u njima on se bavio kozackim pitanjem a one same obuhvataju razlicite vremenske periode: periode Šolohovu savremene i periode prelomne za istoriju Rusije i Podonja. Tihi Don je najveće djelo poslijeoktobarske ruske književnosti i zasigurno jedno od najvećih uopšte u XX vijeku. Ovaj roman u cetiri knjige nastajao je 15 godina: I i II dio štampani su 1928. i 1929., III-1933. a posljednji IV-1940. Radnja romana obuhvata razdoblje od maja 1912. do marta 1922. godine. To je ujedno i period velikih zbivanja kako u svjetskoj tako i u ruskoj istoriji: I svjetski rat, Februarska revolucija, Oktobarska revolucija, Gradanski rat. Ruše stare norme morala i života uopšte, nastupa novo doba koje je u duhu "oslobodenja radnog naroda od kapitalističkih ugnjetavaca", "pravilne raspodjele" (svakom prema potrebi, svakom prema radu, itd.). Novi junaci su Marks, Engels, Lenjin. Krst, novi, bolji ljudi (boljševici) MIJENJAJU zvijezdom, srpom i cekicem. Medutim, postoje i ljudi i etnicke skupine kojima novi poredak ne odgovara i oni se bune te je ljude Šolohov nastojao da prikaže i to mu je veoma zamjereno. Za ovo veliko djelo M.A.Šolohov je dobio Nobelovu nagradu u cijem obrazloženju stoji: "Za umjetnicku snagu i istinitost kojima je u svojoj donskoj epopeji opisao istorijsku epohu života ruskog naroda."

Fabula:

- 1.Porodica Melehovih.Grigorije i Aksinja
- 2.Koršunovi.Grigorije se ženi Natalijom

- 1.Trgovci Mohovi.
- 2.Radnici i Štokman-boljševicka skupina
- 3.Grigorije napušta kucu i bježi s Aksinjom
- 4.Natalija pokušava da se ubije.Natalija rada
- 5.Grigorije odlazi u vojsku

- 1.Natalija se vraća Melehovim
2. HAPŠENJE Štokmana. Rat
- 3.Natalija i Aksinja
- 4.Grigorije odlikovan
- 5.Aksinja i Listnicki.Grigorije se vraća kuci

- 1.Rat 1916.Nezadovoljstvo.Buncuk
- 2.Natalija rada blizance
- 3.Februarska revolucija

- 1.Rat 1917.Kozaci se vraćaju.Oktobar
- 2.Grigorije sa boljševicima
- 3.Crveni i bijeli-sukob.Potjolkov i Cernjecov
- 4.Grigorije ranjen dolazi kuci
- 5.Ratne operacije
- 6.Grigorije sa bijelima
- 7.Potjolkov.Valet

- 1.Rat u aprilu 1918.Rascjep u kozaštvu
- 2.Listnicki se ženi,napušta Aksinju
- 3.Stepan se vraća iz zarobljeništva,Stepan i Aksinja
- 4.Grigorije komandant,dolazi kuci i vraća se
- 5.Miška Koševoj ubija Petra
- 6.Ustanici prelaze na lijevu obalu Dona
- 7.Aksinja i Grigorije
- 8.Miška Koševoj ubija Grišaku,pali kuce

- 1.Aksinja i Stepan.Aksinja,Stepan,Grigorije
- 2.Grigorije i general
- 3.Natalija umire
- 4.Raspad donske vojske.Grigorije se razboljeva
- 5.Darja se davi u Donu
- 6.Grigorije,Prohor i Aksinja odstupaju
- 7.Umire Pantelej

- 1.Grigorije stupa u Crvenu armiju
- 2.Koševoj i Dunjaška
- 3.Umire ILINIČNA
- 4.Grigorije demobilisan.Grigorije i Koševoj
- 5.Grigorije i Fominova banda
- 6.Bijeg Grigorija i Aksinje
- 7.Umire Aksinja
- 8.Grigorije se vraća kuci,sinu

Radnja romana "Tihi Don" se odvija u drugoj deceniji XX vijeka na jugu Rusije,odn. na teritoriji Donska Oblast.Kako je radnja romana obimna mjesto radnje nije jedno, naprotiv; ipak, linija zbivanja vezana je ponajviše za mjesto Tatara Jagodno-front. Okosnice radnje predstavljaju: -na prvom planu Grigorijeva ljubav s Aksinjom -Grigorijev odlazak u rat -pojava boljševika i komunisticka vlast -sukob crvenih i bijelih Kroz sudbinu Grigorija Melehova sagledana je kontrarevolucija oko Dona a to je osnovna tema ovog romana. Sam Melehov,u previranjima savremenim mu, postaje simbol ljudskosti, moralne čistote i viteštva. Kuca Melehovih je u središtu romaneskne price:predocavaju je prva i posljednja slika u romanu. Ova fabularna linija(Melehovi), razvija se u nekoliko posebnih, sporednih tokova:Petar, Darja, Pantelej, Natalija, ILINIČNA, Grigorije, Dunjaša.

Šolohov nam takode istice i slijedeće tokove radnje: Melehovi-Koršunovi, Melehovi-Astahovi i Melehovi-Koševoj. Kroz glavne likove ovog romana predstavljen nam je i život kozaka u ratu i miru. Medutim, bitno mjesto u ovom romanu zauzimaju i boljševici kao nosioci nove svijesti.Oni su predstavljeni kroz Štokmana, Koševoja, Potjolkova, Buncuka i kroz lik crvenoarmejaca utopista. Kroz cijeli roman pratimo preobražaje glavnog lika-Grigorija Melehova:u ratu vidi besmisao, a duša mu je "tamna kao prazan bunar". On je najprije crveni, zatim bijeli pa onda ustanik, da bi zatim ponovo postao crveni i na poslijetku otpadnik u Fominovoj bandi. On je poražen u sticaju istorijskih događaja i okolnosti, ali je pobjednik stamenošću i dosljednošću svog moralnog lika.Vecina junaka u Tihom Donu tragicno skončava, onako kako

je i živjela. Grigorije se vraća kući i živi sa sinom. Njegov daljnji put je nedorečen.

Tema: kontrarevolucija oko Dona Ideja: besmisao rata (bratoubilačkog) Likovi: Grigorije Melehov, Aksinja Astahov, Natalija Melehov, Pantelej Melehov, Ilinična Melehova, Darja Melehov, Petar Melehov, Miška Koševoj, Mička Koršunov, Boljševici, Kozaci.

Likovi:

Grigorije Pantelejevič Melehov:

Grigorije P. Melehov, mladi sin Panteleja Melehova, središnji je lik romana "Tihi Don". On je u središtu romaneskne price, a stiče se i utisak da opisi ratovanja, revolucije i kontrarevolucije nisu knjizi zbog sebe samih (iako su bitni), već da su i to samo sredstva za što uspješnije sagledavanje njegove ličnosti. Grigorije Melehov je veoma kompleksna ličnost; predstavljen je, može se reći, u više dimenzija: kao vojnik kozak, kao seljak, kao muž, kao ljubavnik. Za njega, također, možemo reći da je nosilac najviših moralnih vrijednosti - on je čovjek čija je krivica u tome što se našao u škripcu istorijskih zbivanja koja su zahtijevala samoopredjeljenje. Grigorije, međutim, nije ni za kakvu jednostranost i zbog toga će doći u sukob gotovo sa svima. Njegov opis dat nam je na samom početku knjige: "....a mladi Grigorije, bio je sav na oca: gotovo za glavu viši od Petra, iako šest godina mladi, isto kao u oca povijen orlovski nos, u malko kosim prorezima plavkasti bademi vatrenih očiju, izbočene jagodice mrkorumenkaste kože. Isto kao otac, i Grigorije je bio malo povijen, čak i u osmehu bilo je kod obojice nešto zajedničko divljacno." Da bi se bolje razumio Grigorije, njegovi postupci i ponašanje, potrebno je razmotriti i porodično stablo Melehovih, tj. njegove korijene. Prica Melehovih je slijedeca: Grigorijev djed Prokofije, pri povratku sa turskog ratišta, doveo je sebi za ženu Turkinju, koja je odmah, skupa s Prokofijem, postala predmet ismijavanja cijelog sela. Seljaci su zbog nje, "Turkinje", veoma osuđivali Prokofija. Tada je nastupio veliki pomor stoke i svi su okrivili Turkinju i osudili je na smrt. Umrta je mučenici. Na samrti je rodila Panteleja. "Da li se sudbina ponavlja?"

Sam Grigorije je veoma sličan Prokofiju: on se ne obazire na druge nego sluša svoje srce, njegova ljubav je isto osuđena od strane svih i svoju ljubav je isto tako izgubio tragicno. Za Grigorija možemo reći da je bio pravi kozak: ratnik i ratar. Bez Dona, stepa i njiva on nije mogao da živi: "Od zemlje se ja nigdje ne micem. Ovdje je stepa, ima se čim disati.... Nikud iz sela necu ici!" On je bio uobicajen momak, međutim, nemir i buru strasti u njemu izazvala je Aksinja, komšinica, udata žena: "On je uporno oblijetao oko nje..... Grigorije ju je naglo zgrabio za ruke - tako vuk na svoja leđa zabacuje zaklanu ovcu." I tako počinje velika, bezgranična ljubav od koje će se Grigorije povremeno udaljavati, ali kojoj će se uvijek iznova vraćati. Kada je počeo Prvi svjetski rat, Grigorije je, kao i ostali kozaci, otišao na front. Tu se upoznao sa pravim životnim iskustvima i upoznao surovosti ljudi, te pokazao viteštvo. Možda je to bilo njegovo prvo razočarenje u čovjeka. Veoma je upečatljiva i scena prvog Grigorijevog ubijanja.

Na početku je bio veoma osjetljiv, ali kasnije je postao suroviji i nijedan se juris nije mogao zamisliti bez Grigorija. "Srce mu je otvrdlo kao slatina na susi. Ono nije imalo sazajenja". Naravno, rat je iz dana u dan ostavljao tragove i na njegovoj duši "Meni

se brate dusa umorila.“Sad se osjecam kao nedotucen“.Rat se blizio kraju,osjecao se zamor i rasulo.Medjutim ,tad se razbuktao Gradjanski rat,pocela je Oktobarska revolucija.I Grigorije je igrom slucaja , dospio u crvene i borio se hrabro ,jer drugacije nije umio.Saglasan je sa dosta komunistickih učenja-pravda jednakost svih ljudi.Medjutim istovremeno je razocaran postupanjem crvenih sa svim sto im protivno.Malo je trebalo,pa da Grigorije promjeni stranu-cuo je pricu kozackog oficira o autonomiji Donske oblasti,a kako se Revolucija vec bila nadvila nad Donom on napusta Crvenu armiju i odlazi u Tatarsko.Kao prvi kozak,tradicionalista,Grigorije se pridružujeDonskoj armiji koja ne stedi nista sto je boljševicko.Za dvije godine rata postaje nosilac najvisih odlikovanja i ranjen je cetnaest puta.On postaje sinonim za ratnika,a ne progresa,vizije buduceg.Njegov stav prema revoluciji je dosta kolebljiv on stalno luta sa strane na stranu ,a kad pobuna bude pocela slabiti,on ponovo prelazi crvenoarmejcima, on je opet hrabar vojnik koji juriša u okršaje.

Medutim svugdje nailazi na sumnju i nepovjerenje:bijeli mu zamijeraju što jednom bio u crvenima, a crveni što je bio sa bijelima. Ranjavan, umoran i bolestan, on se vraća u svoje Tatarsko, jer misli da je okajao grijehe i zaslužio mir i spokoj; nove vlasti, a narocito Miška K. Pocinju da sumnjaju na njega, htjeli su da ga zatvore. To ga je boljelo i on bježi. Skriva se sve dok ne naide na fominovu bandu. Postace njen clan sve dok ne shvati da je propao, da je postao progonjena zvijer. Tad se vraća u Tatarsko uzima Aksinju i polazi u neizvjesnost, ali nailazi na zasjedu i Aksinja biva ubijena. Nosi ju na rukama i sam sahranjuje. Shvatio je da je sve potonulo. Ostao je bez svega što mu je bilo drago. U meduvremenu pomrli su gotovo svi osim njegovog malog Mišatke. Djelo se završava slikom doma Melehovih:“stajao je kod kapije svog doma i držao sina u narucju. To je bilo sve što ga je povezivalo sa zemljom i sa cijelim tim ogromnim svijetom.Tako se na kraju sve smiruje ,sve pocinje da tece mirno i tiho kao Don.Grigorije je kompleksan lik u višestrukom sukobu sa okruženjem:razdire ga osjecanje pravde i prezira,licemjerja. Zato Miški i kaže:“ti kažeš da sve bude jednako. Uzmi crvene, prošli su ovuda. Vodnik u cizmama od najfinije kože, a obicni vojnik u valjenkama. Vidio sam komesara sav se zavukao u kožu a drugima nema kože ni za cipele.“ Grigorije nije covjek misli i ideja vec osjecanja. Zarobljenike i protivnike ne mucu i druge isto tako sprecava u tome. Grigorije Melehov nije stvoren za komplikovana stanja. On je covjek vjecitih dilema. Kad malog Mišatku vrijedaju rijecima “otac ti je bandit“, Aksinja ga tješi “nije on bandit, vec prosto nesrecan covjek“. Po povratku s ratišta Koševoju kaže “ja sam svoje odslužio. Sve mi je dosadilo, neka ide sve do davola“; a nešto kasnije kaže i “pobijedite me, hocu smrt“. To su rijeci covjeka od 30 godina koji je i pored sve svoje snage, bio stvoren za starost, za život u miru, a ne za velike događaje i za velike prelome u istoriji.

Aksinja Astahova je postala Stepanova žena kad joj je bilo 17 godina. A godinu dana prije toga otac ju je silovao i osramotio. Stepan ju je tukao od prvog dana braka zato što je bila osramocena. U njenom životu nigdje nikad nije bilo ljubavi i nježnosti. Strast i sreća dolaze Aksinji sa Grigorijem. Njena ljubav je kao neka bunika pored puta.Kad Pantelej zahtijeva od nje da mu ne sramoti kucu ona kaze:“Hocu da se naljubim za cio svoj gorki život. Poslije me možete ubiti. Griška je moj!“ Ona i Grigorije žive bestidno ne krijuci se. Stepan se vraća iz vojske i ponovo tuče Aksinju. Njena cerka sa Grigorijem umire i kad on ode na front ona postaje Jevgenijeva ljubavnica. Ljut Grigorije se vraća Aksinji a Stepan moli Aksinju da mu se vrati. Ovo

udaljavanje nije bilo trajno poslije Natalijine smrti. Oni su ponovo zajedno. Aksinja se brine o njegovoj djeci kao da su njena. Ona ne može imati svoju djecu, što može biti dokaz njene neukorijenjenosti u životi, ali barem je umrla na način dostojan samo nje, na Grigorijevim rukama.

Natalija Mironovna je olicenje vrline i dobrote, cistoce, hrišćanske predanosti mužu i nacelu porodice uopšte. Ona je nosilac ideala kozacke patrijarhalne ženstvenosti. U kuci Melehovih svi je obožavaju osim muža. Griška joj se odmah svidio: "Drag mi je Griška; ni za kog drugog necu poci." A stvarnost je bila surova prema Nataliji. Otkad je muž napustio, ona je izložena uvredama. Pokušaj samoubistva, gubitak najbližih, neodređen položaj u braku, sve to donosi bol i stradanja ovoj ženi. Kada na kraju saznaje da se Grigorije ponovo sreće sa Aksinjom ona tuguje i buni se ali se ne boji. U njoj sazrijeva odluka da ne rodi. I tako u vrijeme strmoglavog kraha ni Natalija nije mogla više ostati cestita. Pisac je za to kažnjava mucenickom smrću.

U ovom djelu veoma su upečatljivo dati ženski likovi. Prije svega tu valja pomenuti, sem Aksinje i Natalije, Dariju, Dunjašku i Iljinicu a isto tako i kolektivni lik žena. Kozakinje su brižne, vrijedne, dobre majke i domacice. Nosilac nacela materinstva je Iljinica Melehova. Pisac ovu stamenu, kozacku, seljackumajku daruje atributima: mudra, hrabra i dostojanstvena. Sav smisao svog života vidi upravo u tome da bude majka. Darija Melehova, Petrova žena, nosilac je nacela drskosti, životne radosti. Kao soldatuša živi raspuštenim životima i krši sva nacela kozackog morala. Stari Pantelej je odlucio da zavede red u kuci tj. Da urazumi Dariju na bilo koji način, međutim Darija je mudrija od njega. "Nećeš! Ili možda ne možeš? Privukla je svekra na sebe i dodala: muža nemam evo godinu, a ja niti cu, necu valjda sa kerom." U takvim prilikama Darija je bila jedina razonoda, vjecito nasmejana. Međutim sve ima svoje posljedice, oboljela je od sifilisa. Darija nije htjela da skonca od sifilisa, stoga se utopila u Donu. Dunjaška, najmlade je dijete Panteleja i Iljinice, simbol je mladalacke ljepote, nevinosti i zanosa. Ona je poslušna, vrijedna djevojka: u svemu se vinuje svojim roditeljima. Zbog svoje ljubavi prema Miški Koševoju dolazi u sukob s roditeljima. Njena žrtva je velika i njezin nesrećan, težak život.

Šolohov ne bi stvorio tako veliki i ssveobuhvatan roman da se zadržao samo na liku Grigorija Melehova. Veoma vazno mjesto u romanu posveceno je boljševicima-nosiocima nove svijesti: Štokman, Buncuk, Koševoj. Štokman je tip boljševika i asketa, koji svoju u revoluciju potvrđuje licnom žrtvom i smrću. Metode Štokmana i onih slicnih njemu su dobrim dijelom i izazvale ustanak kozaka protiv svjetskw vlasti. Buncuk je boljševik po svemu znatno bliži Grigoriju. On je borac za rad i mir i za socijalnu jednakost. I sam je kozak, u krvi mu je narodni izraz i zato ga kozaci primaju znatno prisnije od Štokmana. Međutim, on je ipak covjek sa manje dostojanstva od Grigorija. Pa ipak, Buncuk nece moci da podnese sav teret svoje teške uloge u revoluciji. Bio je sudija i osuđenik, ubica i žrtva, zaljubljenik i ljubljen. Miška Koševoj, mali i zao covjek prikazan je u romanu kao izraz pesimizma jer je sam u vlasti osvetnickih nagona i svojih duboko urođenih kompleksa.

Kozaci

Kao specifičan društveni sloj, a poslije i vojnički stalež, kozaštvo se pocelo formirati krajem 14 vijeka, posebno u 15 vijeku. Kozaci vode porijeklo od odbijeglih najsiromašnijih

seljaka-kmetova, koji su se poceli naseljavati na stepe juga Rusije ,zvane divlje polje ,koje su opustošili Mongoli.U pocetku su oni bili nezavisni ,medutim ruski car Ivan IV Grozni,sredinom XVI-vijeka,angazovao kozake kao vojnike,cuvare svojih južnih granica.Kozaci su bili pod pokroviteljstvom imperije,priznate su im sloboda i autonomija.Njihova skupština se zvala Krug. Kozaštvo je ukinuto u SSSR-u.Sva istorija kozackog naroda sadržana je u jednoj njihovoj pjesmi:"Ponosan je naš dom,tihi Don,naš bacuška".Kozaštvo u romanu Tihi Don izraženo je u vidu mnogih protivriječnosti koje posebno dolaze do izražaja u revoluciji.U ratu oni potvrđuju svoju staru slavu :"stotine ihiljade njihv otišlo je u smrt.padale su glav ena sve cetri strane svijeta,lila se crvena kozacka krv.Takvi su kozaci u boju,a kod kuće oni su vrijedni kosoci,zemljoradnicajubljeni u svoju slavu.Medutim unutrašnja komešanja u carskoj Rusiji i dužina ratovanja stvarali su među vojnicima kaos i dezertiranje.Kozaci,nemocni da shvate novo i revolucionarno,opredjeljuju se za staro kao dobro poznato i sigurno.Zato je revolucija i bila tragicna za kozake i kozaštvo.Kasnije umorni od zablude i sablje,priključivali su se crvenima,ili su se pretvarali u bande koje su remetile mir stepa sve do 1922.godine.Kao najizrazitijeg kozaka,iizdvajamo,naravno,Grigorija Melehova.

Don

Don je najveća rijeka u južnoj Rusiji,peta po veličini rijeka u Evropi,dug je 1970 m.U bijegu od kmetova ruskii seljaci su se naselili na stepe uz Don.Bila je to plodna zemlja.Na Don,kozaci nisu gledali kao na običnu rijeku,vodenu površinu-Don je za njih bio nešto više; stoga mu se pjesmama obraćaju:"Oj ti,naš bacuška,Tihi Done!" I sam Šolohov mu je dao značajno mjesto u djelu.Don je mjesto ljubavi,mjesto lova,mjesto smrti,mjesto bola,mjesto sreće-mjesto življenja.Don se pojavljuje u opisima slika od važnosti za junake:cin Grigorijevog i Natalijinog vjenčanja.Medutim,ratovi i smjena vlasti dovodi Don skoro do samouništenja.Sve što je ostalo jeste zlo i smrt. "Okicen je naš Tihi Don mladim udovicama,procvjetao je bacuška Tihi Don sirocicima,valovi Tihog Dona prepuni su suza oceva i materi.

Simboliku romana sugerije,prije svega, narušenost ravnoteže između života i smrti i nadmoci stihije smrti. Šolohov vecinu sudbina svojih likova gradi na principu:"Ko se noža lati od noža ce i poginuti." Kako bismo se uvjerali u istinitost teze "Kako umiru junaci u Tihom donu, to je svjedocanstvo kako su živjeli, moramo najprije razmotriti svaku pojedinacnu smrt. Natalija: "Da li cu živjeti s Grigorijem, zasad ne znam, ali više necu da radam njegovu djecu. Blijeda kao smrt, pridržavajući se za ogradu, Natalija se pela uz stepenice, gdje je gazila njena noga - ostajala je mrka krvava mrlja." Umrla je u podne. Natalija je za života bila olicenje vrlina hrišćanstva. Darja: "Nastradala sam... Moja slabost... Juce sam išla doktoru... Odjednom svemu je kraj. Zaglavila sam. Ubicu se. Eto šta cu." Darja je živjela nemoralno: kao udata žena se zabavljala, kad joj je muž bio u vojsci. Živjela je bez obaveza i posljedica. Medutim, posljedica je bila samo jedna - smrt, ona koja je varala muža stalno i bila razbludna umrla je od tada najstrašnije polne bolesti - sifilisa. Ne direktno, naravno, ali sifilis je bio uzrok njenog samoubistva. Kao što vidimo, tragicnost djela ne ogleda se samo u liku Grigorija i njegovog sukoba sa sredinom; ona se proteže kroz citavo djelo i mogli bismo reci, prati svaki lik od prve do posljednje stranice. U romanu "Tihi Don", agitatori umiru agitujući, ubice bivaju ubijene, kradljivci bivaju pokradeni. Oni koji citav život nastoje da što više steknu, umiru u ostaji punoj namirnica i stvari, oni koji citav život pate i tuguju umiru neutješni. Medutim smrt dva lika je potrebno izdvojiti: Aksinjinu i Nataljinu. Kad je rijec o grešnoj

ljubavi Šolohov je ipak dosta blaži: Aksinja umire bez muka, brzo, na rukama Grigorija, a Natalija koja je citav život patila, umire dugo, mucenicki. Ovakva smrt za Nataliju je bila iskupljenje. I tako, na kraju djela, ostaju pesimizam i gorcina. "Kozaku je na rodnoj stepi istocni vjetar. Doline zavejane snijegom. Nema ni puteva ni staza. Kud god se pogleda gola bijela ravan brisana vjetrom. Stepa kao da je mrtva." A Don tiho i polako tece...